

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. III. Neuter conjux tenetur alteri debitum reddere cum notabili detrimento propriæincolumitatis, vel occisione foëtûs, vel abortu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

enst. 1.
pari.

hac re distinguendum esse. Et in primis, inquit, certum puto, ut ipse Sanchez concedit, virum peccare vovendo, si expressè intendat se obligare contra uxoris voluntatem, atque adeò esse votum irritum. Deinde existimo, si expressè vel virtualiter vovit eam peregrinationem seu abstinentiam sub conditione: *Si uxor approbaverit*, votum quidem esse validum, & licitum, & manifestandum uxori, quæ si approbet, absolute obligabit.

71.
Secunda.

Si verò quis nihil cogitans, aut nesciens vim obligationis Matrimonij, in ordine ad non se reddendum impotentem pro notabili aliquo tempore ad reddendum debitum, absolute vovit; quando postea deprehendit id præjudicare juri, quod habet uxor; tunc votum à se absolute præstitum, & sine tali intentione illud manifestandi uxori, ad petendam approbationem, est de materia illicita; atque adeò quàmvis propter ignorantiam vel inadvertentiam non peccaverit vovendo, ipso facto votum est nullum, & nulla est obligatio illud manifestandi uxori; quia neque ex vi voti absoluti obligatur ad id, neque ex intentione voventis; atque adeò omninò liber manet. Atque ita videntur tenere Sotus l. 7. de Iustitia q. 3. ar. 1. Rodrig. to. 2. Sum. cap. 90. (aliàs 93.) n. 7. Ita Dicastillo.

Scotus.

72.
Quid sentiat Rodrigue.

Rodr. loco cit. hæc scribit: Maritus sine licentia uxoris non potest vovere aliquam longam peregrinationem, ut definitur in jure. Nec obstat; quòd maritus ad serviendum Regi, & quærendum victum pro domo & familia potest abesse per longum tempus ab uxore: quia ad hoc respondeo; quòd hoc est, quia est bonum temporale familiæ suæ, quæ est sub sua cura; votum tamen peregrinationis est in præjudicium illius; & viso quòd non valeat, non est necesse, ut uxor irriter illud; ut tenet Sotus. Hæc ille.

Quid dicendum de votis Religiosorum.

Quid ergò ad simile de Religioso sup. à Sanchez adductum? Rodrig. loco cit. cap. 91. n. 2. Non valet (inquit) votum Religiosi, si ejus materia sit prohibita à suo Prælato aut in generali, aut speciali, & quousque Prælati præbeat consensum non obligat, ut dicitur in jure cap. *Monacho*, 20. q. 4. & post alios resolvit Gregor. Lopez. Et nota, quòd Monachi S. Benedicti non tenentur ad aliquod votum, quàmvis sit peregrinationis Hierusalem, ut concessit illis Benedictus XIII. quo privilegio gaudent omnes Ordines Mendicantium; ipsoque viso, vota quæ faciunt peregrinationis, non solum non obligant eos, sed nec tenentur manifestare illa Prælati suis.

73.
Quando valeant, & quando non.

Estque notandum; quòd votum factum ab illis rei prohibita, quia mala est, non solum non obligat, sed etiam peccant mortaliter aut venialiter secundum qualitatem materiæ: si verò voveant aliquod malum, quia sit prohibitum à suo Prælato, non peccant; quia id promittunt sub conditione tacita vel expressa: *Si Prælati concesserit licentiam faciendi illam*: si verò ignorent esse rem prohibitam,

& postea veniat ad eorum notitiam, quòd sit talis, votum in se erit nullum, & non est necesse, quòd manifestent illud Prælato suo; cum, ubi est ignorantia, non sit consensus nec voluntas, ut dicitur in jure; quòd procedit, si intelligat, quòd non facerent dictum votum, si scirent dictam prohibitionem. Ita Rodrig.

Et puto Sanchium id facile concessurum, & nupiam contrarium docuisse. Quod ergò sup. dicit, votum peregrinationis à Religioso emissum validum fore, donec à Superiore irriteretur, intelligit de Religioso, qui probè noverat, se absque licentia Superioris non posse peregrinari, qui cum præsumi non debeat voluisse peccare, censetur promississe sub conditione saltem tacita: *Si Prælati concesserit licentiam*.

Et consimiliter dici posset, & debet dici in casu nostro; virum, qui supponitur nosse suam obligationem reddendi debitum, si quidpiam voveat incompatible cum redditione debiti, id facere sub conditione tacita: *Si uxor consenserit*; alioquin graviter peccaret, quòd non est præsumendum. Si tamen aliquis foret ignarus suæ obligationis; & si eam scivisset, nolisset promittere, si postea veniat ad notitiam ejus, votum in se est nullum, & non est necesse, quòd manifestet illud uxori suæ, estò sciret, eam haud difficiliter licentiam concessuram.

Ratio patet: quia fuit votum de re mala, sine expressa vel tacita conditione, malitiam abstergente; v.g. de peregrinatione diuturna contra voluntatem uxoris, quam prohibet actus conjugalis, quem absens nequit exercere; cum tamen debitus sit ad requisitionem uxoris, nisi justa causa excuset.

Si autem à me quæritur, quæ sit justa causa? Respondeo citius.

CONCLUSIO III.

Neuter conjux tenetur alteri debitum reddere cum notabili detrimento propriæ incolumitatis, vel occasione fœtus, vel abortu.

Scotus 4. dist. 32. q. un. n. 2. In genere, inquit, potest aliquis justè non reddere debitum conjugi dupliciter. Vno modo, si conjux do excusatur amisit jus petendi vel non habet jus petendi pro tunc. Alio modo, quando obligatur ad non reddendum vinculo fortiori. Primum contingit in fornicatione conjugis, maxime si alter tantum fuerit fornicatus: tunc enim innocens potest lapsus, si sibi publice constiterit, repellere, & amisit lapsus jus petendi, pro eo, quòd non servavit fidem: & idèd non est necessariò sibi fides servanda, saltem affirmative. Si autem uterque lapsus sit, tunc paria crimina pari vindicta sunt.

74.
Idem resolvendum est in nostro casu.

Probatio.

75.
Duplex motus, quis à reddendo debito, ex Scoto, Primus.

sunt delenda. Sic non habet jus petendi statim post Matrimonium ratum, licet adhuc non amiserit, quia nondum peccavit; eò quod post Matrimonium ratum licet intrare Religionem: nec oportet statim, sed ad tempus potest stare in seculo, & deliberare, & si teneretur statim reddere, teneretur facere se inhabilem ad Religionem.

Ecce primus modus, de quo partim egimus Disp. præced. Secl. ultimâ Concluf. 11. 12. & 13. partim tractabimus Sectione sequenti, ubi de Divortio. Hic locus est, ut de secundo modo seu casu differamus. Sed quis ille?

Secundus casus est (inquit Doctor sup. n. 5.) quando obligatur fortiori vinculo ad non reddendum; puta, si vergat in detrimentum propria incolumitatis: tenetur enim magis diligere propriam incolumitatem, quam istud debitum reddere alteri conjugi; vel sit causa occisionis foetus in utero pragnantis, vel sit causa abortus. Ad hæc enim cavenda, tenemur fortiori vinculo, quam ad reddendum debitum istius. Vbi ergo est probabile periculum de extinctiõne foetus, vel quod nascatur abortus, non tenetur reddere. Hæc Doct. Subtilis.

In quibus expressè continetur nostra Concluf. & fundamentum ejus, scilicet fortius vinculum ad non reddendum. Quod probatur ex D. Tho. 4. dist. 32. q. un. a. 1. in corpore: Matrimonium principaliter est institutum in officium naturæ, & ideo in actu ipsius servandus est naturæ motus, secundum quem nutritiva non ministrat generativa, nisi illud quod superfluum ad conservacionem individui; quia hic est ordo naturalis, ut prius aliquid in seipso persiciatur, & postmodum alteri de perfectione sua communicet: & hic est etiam ordo charitatis, quæ naturam perficit: & ideo cum uxor in virum potestatem non habeat, nisi quantum ad generativam virtutem: non autem quantum ad ea, quæ sunt de conservacione individui ordinata, vir tenetur uxori debitum reddere in his, quæ ad generacionem prolis spectant, salvâ tamen prius persona incolumitate. Et salvâ incolumitate prolis, quæ est finis primarius copulæ.

Itaque dum periclitatur vita conjugis, neque ex justitia, neque ex charitate tenetur reddere debitum. Non ex justitia (inquit Hiquæus in suo Comment. ad locum Scoti, sup. adductum, n. 21.) quia non tenetur debitor creditori cum notabili vitæ suæ detrimento, v. g. ei reddere, quod propriæ sustentationi præcisè est necessarium: Deinde, non tenetur ad usum corporis sui, nisi ex præcepto propagandæ speciei generali, vel certè ex particulari, quæ respicit commodum conjugis: non ex primo, quia non est illa extrema necessitas propagandæ speciei per particulares conjuges hic & nunc: non ex secundo; quia neque uxor, neque maritus est dominus vitæ, ideo neuter tenetur ad usum corporum, nisi ad illum, qui non vergit in detrimentum vitæ.

Hinc patet etiam, quòd neque ex charitate; quia quilibet habet debitum conservandi vitam propriam in casibus, in quibus non est obligatio contemnendæ vitæ, inter quos nullo modo præfens casus annumeratur. Hæc ille,

Bosco de Matrim. Fas II.

Quæ etiam probant, tali casu fore illicitam copulam: idque sive reddenti sive petenti instet tale periculum. Quia sicut non sum dominus vitæ propriæ, sic nec alienæ; & sicut ex charitate tenetur conservare vitam propriam, ubi urgentior causa non cogit; ita quoque alienam. Unde nemo tenetur gladium domino petenti tradere, si se illo perimere velit; immò peccat contrâ charitatem tradendo, nisi aliquid aliud obftet.

Itaque illicitum esset conjugi, sic periclitanti, petere debitum ab altero quamvis sano & non periclitanti, illicitum esset conjugi sano petere ab altero sic affecto. Et sive conjugi sic affecto, sive sano non solum non esset debitum, sed etiam illicitum esset reddere, quantumvis requiratur ad copulam: quoniam (inquit Averfa sup. secl. 7. §. Primò) nec tenetur nec potest consentire, & cooperari ad sui vel consortis destructionem. Quare in omni tali casu copula est illicita utrique conjugi. Sic ille.

Et nemo non videt, neque quempiam teneri, nec posse consentire, & cooperari ad prolis destructionem; atque ad eò Omnes fatentur, etiam tunc copulam utrique conjugi graviter fore prohibitam, ubi urgentior causa non cogit.

Sed nunquid urgentior causa periculum incontinentiæ? Aliqui apud Sanchez lib. 9. disp. 24. n. 12. docent, quando subest grave periculum incontinentiæ in conjugate exigente, tunc teneri alterum reddere cum notabili suæ salutis corporalis detrimento. Quia ordo charitatis petit, ut hæc salutis spirituali postponatur. Præterea: quia Prælati tamquam obligatus ex officio, & lege justitiæ, ad consulendum salutis spirituali ovium, tenetur ad id in gravi etiam necessitate cum propriæ vitæ discrimine. At conjux tenetur ex justitia providere conjugis incontinentiæ per actum conjugalem, cum Matrimonium in concupiscentiæ remedium sit institutum, obligentque se conjuges per illud juxta suam institutionem.

Cæterum (inquit Sanchez) quamvis existimem licere tunc: at conjugem teneri non approbo. Quia Prælati ad consulendum ovibus tenetur omninò ex officio, nec aliud sibi incumbit ex munere sibi injuncto. At conjux non se obligavit præcisè ad debitum reddendum, sed salvâ incolumitate personæ, servatoque ordine naturæ, in cujus officium est principaliter Matrimonium institutum: qui est, ut prius incolumitati propriæ consulatur. Atque charitatis ordo postulat, de necessitate præferri bonum spirituale vitæ, ubi est extrema necessitas in patiente spirituale periculum: vel si est gravis, is, qui subvenire debet, est Prælati. Qualis non est conjux, nec ea est extrema necessitas: potest enim aliis mediis periculo illi incontinentiæ subveniri. Ita Sanchez.

Quem sequitur Averfa sup. §. Excipi tamen, adhibita aliqua moderatione. Sic ergo scribit: Nullatenus dici debet conjux requisitus teneri ad reddendum: quia alter potest utique, si velit, à peccato abstinere, & potest, postquam ceciderit,

FFF 2

derit.

76. Secundus.

Fundamentum Concluf.

D. Thomas.

77. Non tenetur reddere cum periculo propria vitæ neque ex justitia, neque ex charitate, ex Hiquæo.

78. An tali casu foret licita copula.

Foret illicita.

Averfa.

79. Quid si sit periculum incontinentiæ?

Sanchez dicitur esse licitam, esse non obligatoriam.

80. Averfa ipsam sequitur cum aliqua moderatione.

derit, resurgere. Quare non est constitutus in extrema necessitate spiritali: quo casu tenetur quisque præferre spiritualem salutem proximi suæ corporali. Nec etiam regulariter videtur licite posse, dum alter potest pro sua voluntate sibi subvenire, & aliis quoque spiritalibus remediis adjuvari; sibi autem præsentaneum mortis periculum immineret. Sed non existente tanto suo periculo, aut apparente maximo periculo spiritali alterius, tunc posset. Sic Aversa.

81.
Consonat
Regius, &
probat.

Confirmat.

Consimiliter loquitur Coninck disp. 34. n. 21. Etsi, inquit, tale periculum sæpè efficiat, ut laudabile sit tunc reddere debitum: non tamen ad hoc obligat cum tanto incommodo; quia non tenemur vitam exponere pro salute proximi, nisi sit in extrema necessitate, in qua talis non est, cum in ejus sit potestate, periculum alià ratione superare. Confirmatur: quia ne pastor quidem (cui tamen singulariter incumbit suorum salutem procurare) tenetur cum vitæ periculo alicujus privati peccatum impedire. Sanchez lib. 9. disp. 24. n. 12. Ita Regius.

Qui consultò dixit: *Sapè*, ut significaret, quod non semper tale periculum efficiat, ut laudabile sit, tunc reddere debitum. Potest siquidem fieri, ut petens debitum facillimè possit periculum istud incontinentiæ evitare, & gravissimum incommodum reddenti certò certius immineat, ita ut ordo charitatis obliget omnino proprium incommodum evitare.

82.
Expenditur
confirmatio.

Quantum ad confirmationem Regii de Pastore, ubi illam legerit apud Sanchez, nescio, saltem non illo loco quem citat, cum ibi potius oppositum non obscure significet, distinguens utique inter Prælatum, & conjugem, illi imponens onus succurrendi in gravi etiam necessitate; hunc autem ab eo onere liberans, ut patet ex ejus verbis, sup. fideliter relatis.

Quæ sit
obligatio
succurrendi
proximo in
necessitate.

Dico ego: In extrema proximi necessitate spiritali (qualis v. g. est infantis sine Baptismo mortui; non tamen adulti morituri sine Sacramento Pœnitentiæ, etsi difficillima illi credatur esse contritio charitate perfecta) tenetur quilibet ei succurrere, etiam cum certo vitæ periculo, si sit probabilis spes cum juvandi, & mors mea non sit futura causa gravioris mali. In gravi autem necessitate, quando scilicet proximus physicè quidem & moraliter potest salvari, sed valde difficulter, tenetur quilibet succurrere cum jactura partis fortunarum: si fuerit Pastor, etiam cum jactura vitæ.

83.

Quare graviter peccant illi, quibus ex officio incumbit cura animarum, si tempore pestis, aut persecutionis hostilis, deserant ministerium Christi, sine quo non possunt homines fieri aut vivere Christiani. Quinimò Religiosi in defectu Clericorum sæcularium ex mandato Superioris tenentur inservire pestiferis. Et verò sine mandato possunt inservire, quamvis non teneantur. Igitur bona temporalia, etiam vita ipsa, potest, non semper debet exponi pro bonis spiritalibus, sive propriis, sive alienis. Hæc omnia possem diffusius probare, nisi spectarent ad Tractatum de Charitate.

Bona tem-
poralia pos-
sunt, non
semper de-
bent exponi
pro spirita-
libus.

Impræsentiarum sufficiat ea breviter annotasse, ut clarius eluceat, quid in casu proposito quisque facere possit aut debeat; juxta dictamen charitatis, præsuppositâ lege justitiæ particularis, quâ tenetur ex vi contractus matrimonii ad debitum persolvendum; non solum causâ generationes proles, quæ sæpius impossibilis est, propter sterilitatem, aut aliunde; sed etiam in remedium concupiscentiæ.

Ego vix dubito, conjuges habere majorem obligationem præcavendi mutuum periculum incontinentiæ, quam alicujus hominis extranei; & idè debere subire majus incommodum in eo præcavendo, saltem ex charitate, quâ in hac vita magis diligendi sunt, cæteris paribus, sanguine propinquiores; ergo uxor, quæ est una caro cum virò, præ extraneis, nisi particularis obligatio ordinem hunc immutat: status enim vel officium interdum obligant, majorem pro extraneis curam gerere, præsertim extrâ necessitatem.

Quantum autem incommodum subire debeant, relinquitur prudentis judicio, omnibus consideratis. Non excusare quodlibet incommodum, etiam ubi nullum est periculum incontinentiæ, Omnes fatentur; & hinc in Conclusi dxi: *Cum notabili detrimento*. Sed quod illud?

Sanchez sup. n. 3. putat excusari conjugem, febriliter laborantem. Item si conjux sit vulneratus. Secus si tantum doleat capite, aut dente molari absque febris.

Colligit secundò: post prandium nuper desumptum sæpè excusari conjugem à reddendo debito. Quia, inquit, teste Vega de Arte medendi lib. 2. c. 4. qui cibo nuper desumpto coierit, crudelitatem patietur, aut ciborum corruptionem, nisi validus admodum fuerit: & is, si multoties id servaverit, manifestè lædetur. Et Paludanus 4. dist. 32. q. 1. a. 2. n. 8. refert, se à medico quodam didicisse, virum quemdam in pthisim incidisse, quia solitus erat post prandium cognoscere uxorem. Sic ille n. 4. Et n. 5. excusat conjugem in balneis vel statim à balneis. Quia grave, inquit, affert periculù eo tempore copula.

Item n. 6. ait, non teneri conjugem alteri, immoderatè ac sæpius, quam par est, petenti, semper reddere. Quia, inquit, notabiliter vires extenuat, salutemque lædit frequentia copulæ. Sed numquid hæc frequentia, aut immoderatus copulæ usus peccatum lethale? Quippè nec proli generationi deservit nec incontinentiæ vitandæ necessarius est.

At dicendum est (inquit Sanchez ibi) ex hoc capite nunquam esse lethalem. Quoniam si uxor nondum concepit, tendit ad sobolis generationem, ac proinde licitus est. Si verò concepit, aut refertur ad voluptatem captandam, aut ad fornicationem cavendam; atque ita vel licitus est, vel ad summum venialis. Posset tamen esse mortalis, si vir advertens notabile suæ saluti detrimentum inde parari, ita frequenter coiret. Sic ille.

Addo ego: etiam posse esse mortalem, si immineat periculum occisionis foetus, aut abortus.

84.

An unus
conjugis ma-
gis debeat
præcavere
incontinen-
tiam alteri-
us, quam
hominis ex-
tranei.

85.

Quod hic
sit notabile
detrimen-
tum excu-
sans, exSan-
chez.

86.

An immo-
derata po-
nitio.

87.

An immo-
deratus usus
peccatum
lethale. Ne-
gat Sanchez,
per se lo-
quendo.

87.

Quale sit
Audit

peccatum
copulacum
gravidæ, ex
Hiquæo.

Audite Hiquæum sup. n. 23. Qualis sit culpa (inquit ille) usus Matrimonij cum gravida, conjiciendum est ex periculo prolis; Aliqui enim dicunt, esse venialem tantum: sed hoc non rectè, quia si absit periculum prolis, non videtur adesse culpa; maximè si fiat ex animo licito seu sine; quòd si sit periculum prolis seu abortus, nequit esse culpa venialis: si enim periculum tantum sit remotum, cui caveri potest, & de facto caveatur, jam submovetur per cautionem debitam adhibitam, & tunc vacat culpa: si autem sit proximum, erit lethale, sive sequatur mors, aut abortus prolis, sive non. Resolutio autem hujus dependet ex natura periculi, quam aliis relinquo conjiciendam. Ita præfatus Auctor.

88.
Expenditur
ejus doctrina.

Sed quæro ego: quid si periculum remotum de facto non caveatur, nonne tunc vacat culpa? Vel si non vacat; num culpa lethalis? Patet quòd non; quia solum periculum proximum graviter est prohibitum. Igitur qui dicunt, usum Matrimonij cum gravida esse culpam venialem tantum, supponunt semper esse periculum remotum, quòd non satis caveatur aut caveri possit, atque aded esse venialiter illicitum, nisi aliunde justa causa excuset, v. g. periculum incontinentiæ; nam & in aliis materiis, sæpè ex causa justa licetè quis se exponit remoto periculo alicujus peccati; sic v. g. Confessarius licetè audit confessionem turpium peccatorum, tametsi interveniat remotum aliquod periculum consensûs; quamvis peccaret venialiter, si extrâ confessionem talibus sermonibus intenderet sinè ulla necessitate.

Nullum est
peccatum,
intervenien-
te justâ
causâ.

Ergò similiter in casu nostro, estò concubitus cum gravida; sinè aliqua necessitate, foret peccatum veniale, propter remotum periculum prolis; haud equidem, quando urgeret aliqua necessitas, puta si maritus minaretur mortem, non dubito, quin uxor gravida tunc excusaretur ab omni peccato; estò etiam foret periculum proximum occisionis foetus, vel abortus; cum enim copula illa per se non sit occisiva foetus, ut suppono, non apparet, quòd cum certa morte propria deberet eam reculare, ubi & ipsa proles cum matre foret occidenda, ut natum est committere fieri. Et sanè ad salvandum vitam matris ægrotantis, licet, secundum Omnes, sumere pharmacum directè sanativum, quamvis sequatur ut plurimum, sed indirectè abortus etiam foetus animati, quando alioqui foetus cum matre extinguendus foret.

89.
An pericu-
lum incon-
tinentiæ, sit
talis casus,
dum mors
foetus est
moraliter
certa.

Sed nunquid etiam tali casu, quando scilicet mors foetus moraliter certa est, licet petere aut reddere debitum ad vitandam incontinentiam in se vel in conjuge? Manifestum est quòd non; cum incontinentia multis aliis remediis possit evitari, adeoque nulla hic sit justa necessitas, vel solum indirectè procurandi abortum; præsertim quando foetus foret animatus; cum etiam tunc ad salvandam vitam ejus, maximè spiritualem, vita corporalis foret exponenda periculo; cum hic sit extrema necessitas.

Maximè de

Igitur ad evitantandam incontinentiam, non

tenentur conjuges reddere debitum, cum notabili detrimento incolumitatis propriæ, vel periculo vitæ foetus: tametsi alioqui non omnino detrimentum excuset, etiam dum nullum est periculum incontinentiæ, & majus requiratur, dum est periculum incontinentiæ. Nam Matrimonium institutum fuit etiam in remedium concupiscentiæ; & ided conjuges habent jus, ut eo utantur in dictum finem, secus causâ libidinis explendæ. Si ergò cum aliquo detrimento debeat reddi debitum (ut plures volunt) dum illud petitur causâ solius voluptatis, videtur cum majori detrimento reddi debere, dum petitur in remedium concupiscentiæ, seu ad vitandam incontinentiam. Ita ego sentio, salvo meliori.

trimentum
requiritur,
dum est pe-
riculum in-
continentiæ.

Si autem à me quæritur; an ergò nullo casu reddi debeat cum præsentaneo mortis periculo? Excipi solet casus (inquit Aversa sup. §. Excipi) quo talis copula esset necessaria ad conservacionem universi, vel ad pacem alicujus regni: quia bonum commune debet præferri bono privato. Sed hic casus potius metaphysicè fingitur, quam moraliter occurrere possit: quia licet ad pacem regni esset necessaria proles ex tali stirpe, non tamen esset speranda soboles ex conjugibus sic affectis. Hæc ille.

90.
An nullo
casu obliget
debitum
cum præ-
sentaneo
moris pe-
riculo.
Aversa.

Interim, si casus occurreret, in quò bonum commune extremè periclitaretur, procul dubio copula foret debita; eo semper salvo, ut per eam bono communi extremè periclitanti certò subveniretur, & majoris, aut saltem æqualis foret momenti, ac vita corporalis. quæ similiter extremè periclitatur. Rario patet: quia bonum commune non solum potest, sed debet præferri bono privato in pari causa, ut Omnes fatentur.

Appositè Hiquæus sup. n. 22. Excipiunt aliqui casum, in quo salus Reipublicæ dependeret ab illa copula; quo casu necessitatis contemnere deberet propria vita: quia licet præceptum vitæ conservandæ obliget, non tamen in omni casu, & quibuscumque mediis, instat talis obligatio.

91.
Quod si sa-
lus Reip.
dependet
ab ea copula,
ex Hiquæo.

Hinc infertur: etiam periculum hoc debere esse proximum, & ex natura actûs: unde si sit periculum remotum, v. g. in quibusdam, quæ in partu ordinariè periclitantur, non censerem tale periculum tollere jus debiti: quia remotum est, & ex fine Matrimonij & prolis oritur: aliàs nunquam talibus liceret copulari; nec Matrimonium ipsorum esset in officium naturæ, aut remedium incontinentiæ; tum etiam; quia periculum non oritur proxime ex copula, sed per accidens ex prole, si sequatur, quæ semper non sequitur. Casus autem particulares, in quibus periculum illud imminet ex natura actûs conjugalis, magis spectat ad medicos decernere. Hactenus præfatus Auctor.

Et verò Medici, nonne decernunt periculum fore proximum infectionis, dum sanus copulatur leproso? Si affirmas: quæro, an ergò copula illa non sit debita? Responsio patebit ex dicendis Conclusionem sequenti, quæ talis est.

CONCLUSIO IV.

Conjux sanus tenetur reddere leproso, etiam cum periculo infectionis, si scienter cum eo contraxit, aliàs non.

92. Lepra superveniens non dissolvit Matr.

An liberet à reddendo debito. Probatum quod non, ex c. 1. de Conjug. leproso.

93.

Item ex cap. 2. cod.

94. Objectio.

Scitis constat lepram supervenientem non dissolvere Matrimonium antea legitime contractum, neque impedire contrahendum, estò tribuat jus sponso sano dissolvendi sponsalia, ut patet ex juribus mox allegandis. Disputatur autem, an impediatur & dissolvatur effectum Matrimonii seu usum.

Quòd non, videtur probari ex jure Canonico tit. de Conjugio leproforum c. 1. quod est Alex. III. & ita sonat: Pervenit ad nos, quod cum hi, qui lepra morbum incurrun, de consuetudine generali à communione hominum separantur, nec uxores viros, nec viri uxores taliter agorantes, sequuntur. Quoniam igitur cum vir & uxor una caro sint, non debet alter sine altero esse diutius. Mandamus, quatenus ut uxoris viros, & viri uxores, qui lepra morbum incurrun, sequantur, & eis conjugali affectione ministrent, sollicitis exhortationibus inducere non postponas. Si verò ad hoc induci non poterint, eis arctius injungas, ut uterque altero vivente continentiam servet. Quòd si mandatum tuum servare contempserint, vinculo excommunicationis astringas.

Ubi Gloss. verb. Ministrent, interrogat: Nunquid in eodem lecto & domo morari debent? Respondet: Non debent ad lectum continuè compelli; sed sufficit leproso, quòd suo debito non fraudetur. Sed quare non compelluntur praevisè, 33. q. 5. c. 2. Respondeo: forte idèd, ne leprosi nimis improbi efficiantur in exactiōe sui juris: tamen si sani omninò recusarent, bene compellerentur, sed primò exhortandi sunt, ut hic dicit, ut in fine patet, & inf. cap. proximo in fine.

Hæc sunt verba cap. proximi: Quoniam nemini licet (excepta causa fornicationis) uxorem dimittere; constat, quòd sive mulier lepra percussa fuerit, sive alia gravi infirmitate detenta, non est à viro propterea separanda, vel etiam dimittenda. Leprosi autem, si continere nolunt, & aliquam quæ sibi nubere velit invenerint, liberum est eis ad Matrimonium convolare. Quòd si virum, sive uxorem, leprosum fieri contigerit, & infirmus à sano carnale debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quòd exigitur est solvendum: cui præcepto nulla in hoc casu exceptio invenitur.

Et verò quòd illud præceptum generale Apostoli? Non aliud prorsus, quàm quòd habetur 1. Cor. 7. v. 3. Vxori vir debitum reddat; similiter autem & uxor viro. A quo si nulla in hoc casu invenitur exceptio, ut ait Pontifex Alex. III. ergò conjux sanus tenetur reddere debitum leproso, etiam cum periculo infectionis, tametsi ignoranter cum eo contraxerit, quòd est contra præsentem Conclusionem, Imò & opponitur

Conclusioni præcedenti; cum lepra sit notabile detrimentum propriæ incolumitatis, quin & prolis quæ nascitur leprosa.

Respondetur: nulla datur exceptio in hoc casu, qualis datur in casu fornicationis, quem ibi Pontifex excipit, ut patet ex verbis sup. relatis: nam propter fornicationem, secluso alio quocumque detrimento extrinseco, sive in bonis corporis, sive in fama, aut bonis fortunæ, potest conjux dimitti, & debitum ei negari. Non sic propter supervenientem lepram, sed insuper requiritur periculum imminens infectionis, & id sufficit ad negandum debitum & etiam cohabitationem.

Hæc est doctrina Doct. Seraph. Doct. Angelici & Doct. Subtilis. Primus scilicet D. Bonavent. 4. dist. 32. a. 2. q. 1. in corp. Dicendum, inquit, quòd quamvis lepra solvat sponsalia, tamen non potest solvere Matrimonium; & leprosus, & quia conjux est, habet jus potendi debitum, & reddendi; quia verò leprosus, debet extrà sanos habitare; ita dico, quòd muliere petente debitum, potest solvere, sed tamen non habet necesse cohabitare omninò. Vnde quòd dicitur, quòd viri uxores sequantur & ministrent, dicitur per modum admonitionis, non præcepti: nec cogi potest sanus ad aliud, quam ut reddat debitum infirmo, & hoc propter periculum fornicationis.

Ubi videtur negare obligationem reddendi extrà periculum fornicationis. Secundò explicat præfata jura de consilio, non de præcepto. Sed quamvis caput 1. sic posset intelligi; propter hæc verba: sollicitis exhortationibus inducere non postponas; equidem verba cap. 2. plus videntur importare, ibi: Generali præcepto Apostoli &c. Cumque illud præceptum obliget, etiam dum non est periculum fornicationis; arbitrò, tali quoque casu sanum posse cogi ad reddendum debitum, nisi aliquid aliud obstat.

Hinc D. Thomas ead. dist. q. un. art. 1. nulla facta mentione hujusmodi periculi, ait, Ad quartum dicendum, quòd lepra solvit sponsalia, sed non Matrimonium. Vnde uxor etiam viro leproso tenetur reddere debitum, non tamen tenetur ei cohabitare; quia non ita citò inficitur ex coitu, sicut ex frequenti cohabitatione; & quamvis proles generaretur infirma: tamen melius ei sic esse, quam penitus non esse.

Quòd ultimum etiam D. Bonav. sup. notat, dicens: Ad illud quòd objicitur de prole, dicendum, quòd secus est de menstruatis & leprosis. Nam menstruata alio tempore possunt bonam prolem procreare, sed leprosi non possunt. Nec omninò faciunt contra bonum prolis: quia, quantum in se est, libenter generarent sanum; at tamen proli generata melius est sic esse, quàm omninò non esse.

His consonat Doct. Subtilis Scotus sup. n. 6. Si objicitur (inquit) ergò leprosa non debet sanus reddere debitum; quia & est contra bonum prolis, quæ nascitur leprosa, & contra incolumitatem priam, quia posset ex tali actu incurere lepram; cuius tamen oppositum habetur extrà de Conjug. leproso, cap. 1. ubi habetur, Mandamus ut uxores viros &c.

95. Periculum infectionis excusat à cohabitatione, juxta D. Bonav.

96. Idem docet D. Thomas.

97. Periculum prolis non excusat à debito, ex Scoto, cap. 1. ubi habetur, Mandamus ut uxores viros &c.

&c.